

ש"י לוי"ד (סי' קס"ט) דחב ד' מהרי"ט, דל"ד איסור רבית לשבח, דגבי רבית אין מועיל כלל מה דעכ"ס אדדנ"פ עבד. ובמהרש"ג (סי' ג') כ' ע"ז, דהשגתו נכונה, ע"ש. ולהג"ל צ"ד, א"ל כלל להא' אדדנ"פ עבד, רק עושה העכ"ס ממש בשלו. והכינוי דבעלות, או שותפות אין זו שום ממשות. וצ"ע הרי בשמים (תניינא סי' קט"ו) דן מחמת דשם הישראל נכתב בבבאנא, וכן קיבל משם כתב על חלקו, ה"ז מורה על בעלותו, ע"ש. ובמציאות שאינו כן, דמה כמו בעלותו לעשות דבר בבבאנא יותר מאיש זר לגמרי, וכן לא יתכן כאן כלל ענין שותף, מה שעשה עשה הוא רק מלה וחו לא.

ואכן, אלו הגדולים ז"ל, במהרש"ס וכו"צ ומהרש"ג, עסקו במין באנא שנתייחדה מתחילה ע"י ישראלים, כמצי' למע"ש. ושותפות ובעלות הישראל הוא דבר הניכר ובמציאות, לכן טרחו בפלפולים גדולים, משא"כ צ"ד. וצ"ע מנחת יצחק (ח"ג סי' א') דן הרבה בענין בעלות מוגבלת, ד"ל דמקרי בעלות, ולא נגע בכל מש"כ לברר במציאות, ועכ"ז העלה לענין שבת, אם המנהלים הם עכ"ס, וכן צין בעלי האקציען נכריים, נראה בפשיעות דשרי, מטעם דא"ח (סי' רמ"ה ס"ד) דיכיל הישראל לחם מעות לנכרי להחזיק בהם, אע"פ שנו"ע בהם בשבת חולק עמו בשוה, מפני שאין מועיל על הישראל לעשות המלאכה, שנא' דהעכ"ס עושה שליחותו. רק, אם ישנן בהמות העושים מלאכה יש ליזהר ע"י השותפות ישראל, ע"ש. ולפי"מ שנחצאר, אין חומרא אפי' לענין שבתה בהמתו צ"ד, דהכל לגמרי של העכ"ס רק דאין נ"מ צ"ד מזה.

וכיח מוחלטת עפ"י רוב הקולות, וכאשר מחלקים הריח לכא"פ, יתכן שיעלה לו יותר מאותו שהניח כספו סחם בבבאנא, ולמעשה אין כאן בעלות ושותפות כלל וכלל, כי בבבאנא לדבריו ילך כהוראת מייסדי מנהיגי הגוים, וחמיד נמלאים יחידים בעלי הון תועפות מהגוים, שיש להם ר"ח אחוז מהאקציען, וממילא שאין להמיעוט שום דעה, לא בהעסק, ולא בהנהלה, ועורר זה למח' להם להופיע בהחלטה. ובפרט, אם ירצה לדבר מענין דת שבת ורבית, יחי לחובא צעיני כל, באופן אשר באמת אין שום חילוק בין בעלי אקציען הבוודים, לבין סחם מניה כספו בבבאנא בהלואה, רק שינוי באופן החשלומין דקין וריוח בלבד, דבהלואה האחוז שמקבל הוא מעט ובעיה יותר מהפסד, ובאקציען יתכן ריוח יותר גדול והפסד גדול, וכיון שכל העסק גויי מזהב, אין מה לדבר מאיסור שבת רבית וכדו', דאחר שמסר כספו בקניית האקציען ה"ז לא יותר מהלואה בבבאנא, ואין מקום לדבר מצריות שותפות וכו', ויש להוסיף, דאפי' בהגדרה דעכ"ס אדעתא דנפשי עבד, א"ל כאן. רק, דהעכ"ס עושה בשלו ממש בצירוף מיעוט כספו של ישראל הניתן לרשותו לגמרי.

ד) ובח"י רעק"א ז"ל, (לסי' קס"ט סכ"ח) הביא ד' מהרי"ט (ח"א סי' קט"ז), דישאל שנתן מעות לגוי בעסקא להחזיק למחלית שכן, והנכרי בלוח לישראל ברבית, דשרי. דעכ"ס אדדנ"פ עבד, וכדאי בסופ"ק דע"ז, דאריס נכרי ש"ל חלק בפירות מותר לעבד בשבת, והנחת ישראל ממילא אחי. וכו"נ צ"ח, אע"ג שידוע שהנכרי יתן ברבית, שרי. וע"ז בנה גם המ"פ לוי"ד (סי' ק"ם), עי"ש באריכות. וצ"ע

סימן לד

אם מותר לשלוח איגרת למקום ששם נושאי הדאר יהודים מח"ש וגורם ע"ז להוצאה מרל"ר וד"א ברה"ר

בס"ד ז' דחנוכה תשל"ז לפ"ק שטראסבורק יצ"ו

בשיעוריו, הוא רק היבא דשיעור הראשון הי' בהיתר. כנח, לחולה שיב"ס, אבל אם השיעור הראשון הי' באיסור, אין איסור נוסף מחמת שמרבה עוד, וצ"ע לאו"ש (פ"ח) מה"ש שכן, דבהוצאה יש איסור מרבה בשיעור, והח"ח ז"ל, במתנה ישראל (פלי"א) חולק עליו עכ"ד.

ה) ע' במנחת שבת בשו"ר מנח" (סי' ע"ג, סוף אות ה') לענין מקומות שמשרתי כי דאר

ע"י"ש אם יכול לשלוח מכתבים מעיר באלפומר לניורק בסוף השבוע. היות ושם ישנן כמה יהודים נושאי איגרות וגורם ע"ז לאיסור הוצאה מרל"ר וד"א ברה"ר. אך עכ"ז, הלא רוב מובילי הדאר גם שם הם עכ"ס, ויש לתלות בהרוב, ועוד כתב בשם אחרונים, דחייב, או איסור דרבנן למרבה

מורה (שם) לאיש חיל המוכרח לישא חפצי הלכא, דאם מלך אליהם חפצי עלמו, אפשר דאין איסור. והביא מר' הרשב"א הג"ל, דאם מרצה על השיעור דהיתר ומלך אין איסור רק מדרבנן, וצ"ע בד"ה יש לסמוך על הרשב"א, ובבב"ד בשניהם של איסור לא חייבי החס, ובדל"י על כל חפץ וחפץ שנושא הוא איסור צפ"ע, ואדרבה, מסופק (שם), דאפשר דוקא בנושא חפציו באותו יד שנושא חפצי הלכא ולא ביד האחרת דאפשר גם להרשב"א איסור מדל"י, וא"י דבאיש אחד אין לחלק, ע"ש, ועמ"ש"כ עוד מזה בסי' ס"ט.

והנה, חתר (שם) לפשט ספיקו, מגמי מכות (כ"ע"צ), דאם כך חמם אלצעותיו נשא וקרה כי קרחות צ"ל חייב כי מלקיות, אף שעשה ביד אחת, וכ"ש בזה שעשה בכל יד מלאכה ההולאה צפ"ע דיש איסור דל"י גם להרשב"א ושוב דחה זה, דאפשר דוקא שם דעשה הפעולות בידו אחת, סו"ד לע"ע ל"ת בירור ד"ן, עכ"ד. ולע"ד לפשט מר' רש"י שבת (ל"ב ע"א) במשנה, המוליא, בין בימינו בין בשמאלו, בתוך חיקו, או על כחפיו, חייב, שכן משא בני קהת. פירש"י, בכתף ישרו, וימין ושמאל וחיק אורח ארעא, ובשם רבינו יחזקאל צ"י מלאכי שאמר בשם רב האי שפיר צירושלמי, ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וקמרת סמים ומנחת הממדי ושמן המשחה. שמן אחד בימין ושמן אחד בשמאל והקמרת בחיקו והחציתין בכתף עכ"ל. ואי נימא דאיש אחד דכלל"ה נושא כבר בידו האחת לא נחשב המשא שצידו השנית, א"כ מה ראי' לרב האי דמוליא בשמאל חייב דשם נושא כבר בימין לא נחשב המשא ביד שמאל צפ"ע, וא"י, דכל יד נדון צפ"ע, ולכן ראי' מזה דהמוליא ביד שמאל חייב ונפשת בספק.

וע"ע מש"כ בענין ריבוי צעירות צו"ת קנין תורה בהלכה (ח"א סי' ע"ד) באריכות קלה.

ב

בענין רחיצה עם אביו, חמיו, בעל אמו, ובעל אחותו

ועדש"כ ע"מ פומבים העולם, שלא לחשוש לרי הגמי פמחים (נ"א) שלא לרחוץ עם אביו, חמיו, בעל אמו ובעל אחותו, ושואל, אם במדינותינו הקודמים ג"כ לא חששו לזה, וע"מ פמבו.

כפה"ב יש תח"י השו"ת פתחא זועא חאכ"ע למר"ז ז"ל ושם בסי' ח' כתב דרך לרחוץ עם אביו צפרעיות

הם יהודים מח"ש, והביא מאחזקו שו"ת, דאעפ"כ צפ"ע מותר לשלוח, דליכא משום מסייע ידי ע"ע, חאכ"כ בשעת סיועו האיסור לפנינו, והכא צפ"ע עדיון לא חל האיסור, ע"ש, והנה, מה דנקט הלשון, מסייע ידי ע"ע, לנ"ד לא יתכן כ"כ, דלשון מסייע היינו, היכא שהעבירין נהנה מן עבירה זאת ורובה זה, איסור לסייע לו. משא"כ כ"ד, מה הנאה יש לנושא איגרות וחצילות במעשהו עד שנאסר לסייע לו. אדרבה, ע"י מתרצה עבודתו, מה דלא ניחא לי כלל, וצפ"כ הוא דעושה כל מעשהו, וממילא דלא שייך לדבר צנ"ד, רק מענין איסור ולפ"ע כו', שגירס בשליחותו שחצירו יעזור על איסור הולאה וכדו', ואנחנו מלווין בכל האפשר להפרישו מהעבירה וכ"ש שלא לגרום לו לעשותה, ועכ"י מבואר (שם) היתר ובב"ל, ומכ"ש צנ"ד, היתר פשוט יותר, דאזלינן בחר רוב עכ"ל שלידס יגיע מכחצ הנשלח לשם, ועש"ח (מעי וא"י כלל כ"ו באות י) ועוד חבל הפוסקים המתירים אפי' בסתם ספק אם הישראל יעזור ע"י שליחות זה, ומכ"ש צנ"ד, שיש רוב גדול מעכ"ל ד"ל לכ"ע מותר.

ב) ומש"כ בשם אחרונים, דמרצה בשיעור הוא רק אם השיעור הראשון הי' בהיתר, ולא באם שיעור הראשון הי' באיסור, דאין נוסף ע"י שמרצה. ולפ"י י"ה היתר כלל"ה בנושאי דאר, דכל"י מוליא מכחצין אין איסור נוסף ע"י מכחצ עוד עכ"ד, לא זיין מי הם האחרונים, ומסבירה ל"י להבין כ"ז, דאופכא מסתברא, דדעת הרשב"א המוצא צר"ן בילה (י"ז ע"א), דאם יש שיעור דהיתר אינו איסור במרצה רק מדרבנן, וכר"ן חולק עליו, אבל אם שיעור הראשון איסור, ועיבר צמיד, בודאי שצובר על כל שיעור צפ"ע, דדוקא לענין מלקות, מבואר במשנה מכות (כ"א ע"א), נזיר שהי שותה יין כה"י, א"ח אלא אחת, א"ל אל תשתה, אל תשתה, והוא שותה חייב עכ"ל. דאחר התראה ראשונה יכול לומר ששתה וא"ח אלא אחת, אבל זה פשוט דהאיסור צמיד הוא עובר בשותה כל היום על כל רביעית צפ"ע, וכע"י כמה דוגמא"י בש"ס, וכן ראיות הא"ש מהמשנה דהמלניע (ל' ע"א) ג"כ מיכרחת. דתנן, המוליא קופח הרוכלין אעפ"י ש"צ מינין הרבה א"ח אלא אחת. ובירוש' הביאו החוס', דלא תימא מינין מחלקין. מוכת, דבנודע וחזר ונודע, חייב על כל מין ומין, ויע' בשם ר"ת, דמוכח מכ"ז דמרצה בהולאה חייב, עכ"ד. וכי ער"ש בסו"ד, דגבי נכרי הנושא הרצה איגרות מצני העיר, שנושא האיגרות צכים אחד. ואין דרך מלאכה זו להיעשות רק ע"י ריבוי הולאה, שרו צ"ש ליתן לעכ"ל צפ"ע, ע"כ. אבל בישראל אינו להיתר זה כלל, דעושה איסור צמיד על כל מכחצ ומכחצ שמוליא צרה"ר.

ג) ומש"כ דהח"ח ז"ל, במחנה ישראל (פלי"ה) חולק על הא"ש, לא כן ראיתי (שם), דהוא

דכיונו, באמצעות אחת וחדר אחד ע"ז קאי האיסור דהש"ס, אבל במרחץ בין הרבה אנשים מעולם לא נאסר. ולייתו בהכרחי (שס), דכבר זאת נמנעת במדרכי פסחים (שס) בשם מהר"ם מרע"צ והגם דדחהו דאין חילוק, ועכ"ז צערוך השולחן כתב דאפשר דהעולם סומכין על סברה זאת, ע"ש. וקצת יש לדיוק כן מלשון בגמ', עם הכל אדם רוחץ בו, חוץ וכו', מדתלה בבאדם משמע קצת שהוא לצדו עמו, דאל"כ הול"ל עם הכל רוחצין חוץ וכו', ובעה"ש סיים, ויש להסתפק אם מותר לילך עם בן קטן למרחץ, ול"י מקום הספק, דכל הטעם מחוץ שרואהו ונזכר שמשם ילא נותן לבו לברבור כדפירש"י, וממילא דצקטן דל"ש הרהור מה מקום לאסור, ועוד, כיון דגמ' תלה האיסור בבאדם, דכחבן וכו', וקטן לאו צר איסורא וחל תקנת חכמים עליו, וכן כי באמת צמדינותו שכי זועה ומקראות צהמרחץ, וכלך האז עם בניו הקטנים ואפי גדולים ביחד ולא חששו, וע"כ כד מו"ז זל"ל, משום דעל מקום

דבים לא גזרו. — וסברתו הוא, כמו שציאר (שס), דאם הוא ציחידות עם אציו וכו לצד שייך ענין ההרהור, וכמ"ש בעה"ש שלא ישבו באמצעי אחת, דע"ז מסתכל בו לצד, משא"כ במרחץ לרבים. אין ענין שיסתכל דוקא באציו וכו', כיון שכמו"כ הרבה אנשים אחרים ג"כ שמה, וראיתי בסי טברת יו"ט (חלק י"ד, עמוד ע"ז) שהעיר ע"ד מו"ז זל"ל, דלכאורה משמע להיפך, צאטע (ח' ע"א), ר"י אומר אם כי לבה נאח וכו', למימרא דר"י חייש להרהורא, ופירש"י, שלא יתנו ברוחצין את לבה, והחס רבים נינהו, ע"ש. ולא קרב זא"ז, דודאי החס, אם מגלין את לבה שייך הרהור בין ליחיד בין לרבים דמ"ש אבל בזה, כשהבן רוחץ עם הרבים ואציו ג"כ ציניהם, לא ישים לבו להסתכל דוקא באציו ח"פ, וכעת ראיתי במדרכי פסחים (נ"א) דערוך השולחן כתב שהציא בשם מהר"ם מרע"צ סברה זאת ודחה אותה, לא מנאחי מחא דבר שמה במדרכי.

סימן לה

אם מותר למסור אויטא לתיקון אצל נכרי בע"ש עם חשיכה ע"מ לקבלו ביום א' הבא

בס"ד ל"ס למב"י חש"ל"ה לפ"ק שטראסבורק יצ"ו

ע"ד הטאלה, אם מותר ליתן קאר (אויטא) בע"ש לפני חשיכה, לאומן עכ"מ לתקנו, ולקבלו בחזרה ביום א' דמסתמא עושה התיקון בשבת, ודעת כ"ת, כיון שהוא בקבלות ובביתו של עכ"מ ה"ז כדמב"י (בסי רנ"ב ס"ב), מותר ליתן בגדיו לכו"מ עכ"מ כד, ואף דל"ה המב"א (פק"י) דמסתמא ע"ג הנהר וידוע שהם של ישראל צריך למחות, אי"כ, גם באויטא יש מכירין המספר, או דלפעמים שם הפירמא מישראל אך כיון דהח"א ועוד אחרונים כתבו, דאם ידוע שכל העיר נותנים רק בקבלנות, אפי במקום מצורסם אין חשדא, וכ"ז באין התיקון בהמאמור דאם התיקון במאמור, והעכ"מ מנסה לנסוע בהאויטא, דעתו לאמור, כד הבי"ח בשם הרוקח ח"י חת"ם לשבת (ד"ח) דכשארם ששה מלאכה בכלי יש ליהור באיסור שביתת כלים, עכתי"ד.

א) וכבר חשבתו דכיוס שיש לרוצ צנ"א אויטא שמשחמש למסחרו, וכך דרכם למסור לתיקון בע"ש עם חשיכה, ולקבלו בחזרה אחר השבת לעבודתו, מהרואי לברר האין לעשות עכ"מ. ובתשובה (בח"א, סי ס"ג, ח"ג אות ג' וד'), לענין להשאיל אויטא לפקידו הנכרי לשבת, הצאחי מכל הני"ל, וד' התפא"י צסוף כלכלת שבת (אות ו) שכי, דכיוס כי מותר להשאילי אפי לדעת הב"ח וא"ר, וכלל אופן, כל הענין דש"כ הוא חומרא גדולה, והוא דעה שצטו"ע מנאור הכיתר להדיא (בסי רמ"ו ורנ"ב) וא"ח לדעה כזו, וגם הב"ח כ', רק דיר"ש יחמיר לעצמו, אבל לפסוק כדעה זו י"ל דכוי כמחמיר לאחרים וגדולי ההוראה לא חששו לזה כלל, עשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי רס"ד) לענין המאשינען שמוסרים להחייטים נכרים ועובדים בשבת, שכי, דמכה הכלים אין לחוש, דקיי"ל דא"א מלווה על ש"כ, וכן צטו"ת הרי צשמים (ח"ב סי כ"ה) ג"כ צדון זה דהחייטים, כפל ושכח דלא קיי"ל כהצ"י בשם הרוקח לאסור ש"כ לצי"ה, והציא דצא"ז הגדול כי ע"ש (סי ג') ר"ה לומר, דגם לצי"ה אסור ש"כ מדרכין, מדקאי הש"ס, מאן חנא דש"כ דאי